9412 ـ خەتنە قىلىش ، ئۇنىڭ قانداق بولىدىغانلىقى ۋە ئەھكاملىرى

سۇئال

بىزگە خەتنە قىلىشنىڭ نىمىلىكىنى ۋە ئۇنىڭ ئورنىنى بايان قىلىپ بىرەلەمسىز ؟

تەپسىلى جاۋاپ

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن

ئىبنۇ قەييىم (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) بوۋاقلارنىڭ ئەھكاملىرى ھەققىدە تۇھفەتۇل مەۋدۇد فى ئەھكام ئەل مەۋدۇد ناملىق بىر قىممەتلىك كىتابنى يازغان . بۇ كىتاپتا ئۇ خەتنە قىلىش ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى ھەققىدە بىر مول باب يېزىپ چىققان . تۆۋەندىكىسى بولسا بىر قىسىم باشقا ئالىملارنىڭ ئىلاۋىلىرىنى قوشۇپ ئۇنىڭ خۇلاسىسى .

1- خەتنە قىلىشنىڭ مەنىسى :

ئىبنۇ قەييىم مۇنداق دىگەن :

خەتنە بولسا خەتنە قىلغۇچىنىڭ ھەركىتىنى ئىپادىلەيدىغان ئىسىم . ئۇ يەنە خەتنە قىلىنىش ئورنىنى ئىپادىلەشكىمۇ قوللىنىلىدۇ ، خۇددى ھەدىيستە كەلگەندەك : ئىككى خەتنە (ئىككى خەتنە قىلىنغان ئورۇن) ئۇچراشسا ، غۇسلە ۋاجىپ بولىدۇ . ھەمدە ئۇ ئايال جىنسىغا نىسبەتەن خەفز دەپ ئاتىلىدۇ . ئەرگە نىسبەتەن يەنە ئىئىزار دەپمۇ ئاتىلىدۇ . خەتنىسى قىلىنمىغان كىشى ئەغلەف ياكى ئەقلەف دىيلىدۇ .

[تۇھفەتۇل مەۋدۇد، 1152]

2- خەتنە قىلىش بولسا ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭدىن كىيىنكى پەيغەمبەرلەرنىڭ سۈننىتى :

بۇخاري (6298) ، مۇسلىم(2370) ئەبۇ ھۇرەيرىدىن نەقىل قىلىدىكى ، پەيغەمبەر(ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) مۇنداق دىگەن : ئىبراھىم خەتنىسىنى 80 ياشقا كىرگەندە ئۆزى قىلغان ، ھەمدە ئۇ كەكە بىلەن خەتنىسىنى قىلغان . كەكە(قەدۇم) بولسا ياغاچچىلارنىڭ سايمىنى ؛ دىيلىدىكى ، قەدۇم بولسا سۈرىيەدىكى بىر جاينىڭ ئىسمى .

ھافىز بىن ھەجەر مۇنداق دىگەن :

" ھەدىيستە تىلغا ئىلىنغان نىمىنىڭ سايماننى كۆرسىتىشى بەكراق ئىھتىمالغا يىقىن . ئەبۇ يەئىلا نەقىل قىلىدىكى ، ئەلىي بىن رەباھ مۇنداق دىگەن : " ئىبراھىم خەتنىسىنى قىلىشا بۇيرۇلغان ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ خەتنىسىنى ئۆزى كەكە بىلەن قىلغان ھەمدە ئۇ ئۇنىڭغا ناھايىتى ئەلەملىك بولغان . ئاندىن ئاللاھ ئۇنىڭغا مۇنداق دەپ ۋەھيي قىلغان : بىز ساڭا نىمە سايمان ئىشلىتىشنى ئىيىتىشتىن بۇرۇن ، ئۇنى قىلىشقا ئالدىراپ كەتتىڭ . ئۇ : ئى پەرۋەردىگار ، مەن سىنىڭ بۇيرۇقۇڭغا ئىتائەت قىلىشنى كېچىكتۈرۈشنى خالىمىدىم . دىگەن .

ئىبنۇ قەييىم مۇنداق دىگەن :
خەتنە قىلىش بولسا ئاللاھ ئۆزىنىڭ يىقىن دوستى ئىبراھىمنى سىنىغان نەرسىلەرنىڭ بىرى ئىدى . ئۇ ئۇ ئۇلارنى پۇختا قىلدى ، شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ ئۇنى ئىنسانلارنىڭ رەھبىرى قىلدى . نەقىل قىلىنىدىكى ،يۇقۇردا تىلغا ئىلىنغاندەك ، ئۇ خەتنىسىنى قىلغان بىرىنچى كىشى . سەھىيھتە دىيىلگىنى بولسا ئىبراھىيم 80 يىشىدا ئۆزىنىڭ خەتنىسىنى قىلدى . ئۇنىڭدىن كيىن ، خەتنە قىلىش پەيغەمبەرلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى ئارىسىدا ھەتتا مەسىيھگىچە داۋاملاشتى . ئۇ خەتنىسىنى قىلغان ھەمدە خىرىستىئانلار ئۇنى ئىتراپ قىلىدۇ ، ئۇنى ئىنكار قىلمايدۇ ، شۇنىڭدەك ئۇلار ئۇنىڭ چوشقا گۆشىنى ... ھارام قىلغانلىقىنى ئىتراپ قىلىدۇ .
[تۇھفەتۇل مەۋدۇد ، 158–159 ب]
بىراق ئالىملار خەتنە قىلىشنىڭ ھۆكمى ھەققىدە ئىختىلاپلاشتى .
پىشىۋا ئىبنۇ ئۇسەيمىن مۇنداق دىگەن :
" ئەڭ توغرا قاراش شۇكى ،ئۇ ئەرلەرگە ۋاجىپ ، ئاياللارغا سۈننەت . ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پەرق ، ئۇ ئەرلەرگە نىسبەتەن ، نامازنىڭ شەرتلىرىدىن بىرى بولغان پاكلىنىشقا پايدىسى بار ، چۈنكى بۇ تىرە ئىلىۋىتىلمىگەندە ، سۈيدۈك زەكەر تۆشۈگىدىن چىققاندا تۇرۇپ قالىدۇ ۋە يىغىلىپ قالىدۇ ، ھەمدە ھەر قىتىم ھەركەت قىلغاندا كۆيۈپ ئىچىشىش ۋە ياللۇغلىنىشقا سەۋەپ بولىدۇ ، ياكى بۇ تىرە سىقىلسا ، سۈيدۈك چىقىپ ئۇنى نىجاسەت قىلىدۇ .
ئاياللارغا نىسبەتەن ، ئۇنىڭ جىنسىي شەھۋىتى پەسەيتىشتىن ئىبارەت پايدىسى بولىدۇ . بۇ بولسا كامالەتنى ئىزدەش بولۇپ ، مەلۇم زىيانلىق نەرسىنى يوقۇتۇش ئەمەس .
] شەرھى مۇمتىئي، 1 133–134]
بۇ بولسا ئىمام ئەھمەدنىڭ قارىشى . ئىبنۇ قۇددامە مۇغنىي دا(1115)مۇنداق دىگەن : " خەتنە قىلىش بولسا ، ئەرلەرگە نىسبەتەن ۋاجىپ ، ھەمدە ئاياللارغا ياخشى ئىش ، بىراق ئۇلارغا ۋاجىپ ئەمەس . "
3– ئورنى :
ئىبنۇ قەييىم(ئاللاھ ئۇ كىشىگە رەھىم–شەپىقەت قىلسۇن) مۇنداق دىگەن :
ئەبۇ بەرەكە غايە ناملىق كىتابىدا مۇنداق دىگەن : " ئەرلەرنىڭ خەتنىسىنى قىلىشتا ، زەكەر ئۇچىدىكى تىرە كىسىپ ئىلىۋىتىلىدۇ . ناۋادا ئۇ پەقەت ئۇنىڭ كۆپ قىسمىنى ئىلىۋەتسە ، بۇ بولىدۇ . ئاياللىنىڭ خەتنىسىنى قىلىشتا بەك ئوي ئىلىۋەتمەسلىك ياخشى . نەقىل قىلىنىدىكى ، ئۇمەر بىر ئاياللارنىڭ خەتنىسىنى قىلغۇچى ئايالغا : " ناۋادا بىرسىنىڭ خەتنىسىنى قىلساڭ ، ئۇنىڭ بىرقىسمىنى قالدۇرۇپ قوي . " دىگەن . خەلال جامىئى سىدا : خەتنە قىلغاندا نىمىنىڭ كىسىلىدىغانلىقى ھەققىدە مۇنداق دىگەن :"مۇھەممەد بىن ھۇسەيىن ماڭا فەزل بىن زىيادنىڭ ئۇلارغا مۇنداق دىگەنلىكنى ئېيتتى : ئەھمەدتىن : خەتنە قىلغاندا قانچىلىك كىسىلىدۇ ؟ دەپ سورالدى . ئۇ : " زەكەر ئۇچى كۆرۈنگىچە ." دەپ جاۋاپ بەردى .
ئىبنۇ سەباغ شامىل دا مۇنداق دىگەن : " ئەرگە ۋاجىپ ئىش بولسا زەكەر ئۇچىدىكى تىرىنى تاكى ئۇنىڭ ھەممىسى ئىچىلىدىغان بولغىچە كىسىش . ئاياللارغا نىسبەتەن ، فەرجىنىڭ يۇقۇرى تەرىپىدىكى ئىككى جىنسىي لەۋ ئارىسىدىكى خورازنىڭ تاجىغا

ئوخشايدىغان تېرىنى كېسىش ھەمدە ئۇ كېسىۋېتىلسە ئۇنىڭ خورما ئۇرۇقىغا ئوخشاش يىلتىزى قالىدۇ .

نەۋەۋىي مۇنداق دىگەن :

ھەممىگە تونۇلغا توغرىسى بولسا زەكەر ئۇچىنى ئوراپ تۇرغان تېرىنىڭ ھەممىسىنى كېسىش ۋاجىپ . [مەجمۇئى، 1351]

جۇۋەينى مۇنداق دىگەن : ھەدىس كۆرسىتىدۇكى ، ئاياللغا نىسبەتەن ، ئۇنىڭ كۆپ قىسمى كېسىۋېتىلمەيدۇ ، چۈنكى ئۇ :

كۆتۈرلۈپ تۇرغان نەرسىنى قالدۇرۇپ قوي ، ئۇنى بەك ئوي كېسىۋەتمە ! دىگەن .

[تۇھفەتۇل مەۋدۇد ، 190-192]

خۇلاسە ، ئەرلەرگە نىسبەتەن زەكەر ئۇچىنى يۆگەپ تۇرغان ھەممە تېرە كېسىۋېتىلىشى لازىم . بىراق ئاياللارغا نىسبەتەن

پەقەت فەرەجنىڭ(تاشقى جىنسىي ئەزا) يۇقۇرى تەرىپىدىكى خورازنىڭ تاجىغا ئوخشايدىغان تېرىنىڭ بىر قىسمى كېسىۋېتىلىدۇ .

4- خەتنە قىلىشتىكى ھىكمەت :

ئەرگە نىسبەتەن ، ئۇ خەتنىسىنى قىلدۇرمىغىچە ، سۈيدۈكتىن پاكلىنالمايدۇ ، چۈنكى سۈيدۈك تامچىلىرى خەتنىلىكىنىڭ ئاستىغا يىغىلىۋالىدۇ ھەمدە ئۇ سۈيدۈك تامچىلىرىنىڭ ئىقىپ چىقىپ كىيىمى ۋە بەدىنىنى مەينەت قىلىۋېتىشىدىن بىخەتەر بولالمايدۇ .

شۇڭا ئابدۇللاھ بىن ئەبباس خەتنە قىلىش ئىشىدا چىڭ بولغان . ئىمام ئەھمەد مۇنداق دىگەن : " ئىبنۇ ئەبباس ئۇ ئىشتا بەك چىڭ ئىدى . ھەمدە نەقىل قىلىنىدىكى ، ئۇنىڭغا ، يەنى خەتنىسىنى قىلمىغان كىشىگە ھەج يوق ، نامازمۇ يوق . " [مۇغنىي ، 1115]

ئايال كىشىگە نىسبەتەن خەتنە قىلىشنىڭ ھىكمىتى بولسا ئۇنىڭ جىنسىي شەھۋىتىنى تەڭشەش بولۇپ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ مۆتىدىل بولىدۇ .

ئىسلام پېشۋاسى ئىبنۇ تەيمىيە دىن ئايال كىشى خەتنىسىنى قىلامدۇ -يوق ؟ دەپ سورالغاندا ، ئۇ مۇنداق دىگەن : مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن . شۇنداق ، خەتنىسىنى قىلىدۇ . خەتنىسى بولسا خورازنىڭ تاجىغا ئوخشايدىغان يۇقارقى تەرەپتىكى تېرىنى كېسىش . ئاللاھ ئەلچىسى خەتنە قىلغۇچى ئاياللغا : كۆتۈرلۈپ تۇرغان نىمىنى قالدۇرۇپ قوي ،ھەمدە ئۇنى بەك ئوي كېسىۋەتمە . ئۇ ئۇنىڭ چىراينى تېخىمۇ نۇرلاندۇرىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ ئېرىگە تېخىمۇ يىقىشلىق بولىدۇ . دىگەن . چۈنكى ئەركىشىنىڭ خەتنىسىنى قىلىشتىكى مەقسەت - ئۇنىڭ خەتنىلىكى ئاستىغا يىغىلىۋالىدىغان نىجاسەتتىن ئۇنى پاكلاش . بىراق ئايالنىڭ خەتنىسىنى قىلىشتىكى مەقسەت - ئۇنىڭ جىنسىي شەھۋىتىنى تەرتىپكە سېلىش ، چۈنكى ئايالنىڭ خەتنىسى قىلىنمىسا ، ئۇنىڭ جىنسىي شەھۋىتى كۈچلۈك بولىدۇ . شۇڭا "خەتنىسى قىلىنمىغان ئايالنىڭ ئوغلى "دەيدىغان سۆزلەر تىللاشتا ئىشلىتىلىدۇ ، چۈنكى خەتنىسى قىلىنمىغان ئايالدا كۈچلۈكرەك جىنسىي شەھۋەت بولىدۇ . شۇڭا بۇزۇق ئىشلار تاتار ۋە فىرانسۇز ئاياللىرى ئارىسىدا كۆپ يۈزبېرىدۇ . ئەگەر خەتنىسىنى قىلىش بەك ئوي بولۇپ كەتسە ، جىنسىي شەھۋەت پۈتۈنلەي سۇسلاپ كېتىدۇ ، بۇ ئەرلەرنى قانائەتلەندۇرەلمەيدۇ . ئەگەر ئۇ بەك ئوي كېسىۋېتىلمىسە ، مەقسەت ئىشقا ئاشىدۇ ، يەنى جىنسىي شەھۋەت مۆتىدىللىشىدۇ .

ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .

[فەتىۋالار توپلىمى ، 21114]

5- خەتنە قىلدۇرغانغا ھەق بېرىشكە بولىدۇ .

ئىبنۇ قۇددامە مۇنداق دىگەن :

" خەتنە قىلدۇرۇش ، ۋە تىببىي داۋالاشقا پۇل بېرىشكە بولىدۇ . بىز بۇ مەسىلىدە ھىچقانداق ئىختىلاپى قاراشنى بىلمەيمىز ،چۈنكى ئۇ بىر ئېھتىياجلىق ، ھەمدە شەرىئەتتە رۇخسەت قىلىنغان ئىشنى قىلغانىكەن ، باشقا رۇخسەت قىلىنغان ئىشلارغا ئوخشاش ئۇنىڭغا ھەق ئېلىشقا بولىدۇ .

[مۇغنىي ، 5314]